

מאורות השבת

פרשת כי תבוא

עורך: הרב סתיו א.

מאור הפרשה | מאור הדרשה | מאור המנורה | מאור המחשבה | מאור הבית | מאור ההלכה

מאור הדרשה

אורייתא

"אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (דברים כז, כו)

לפני כמאה שנה בערך היו בירושלים שני סוחרים שהיו מרבים לעבוד בטורקיה. הם היו חברים טובים מאוד, והם הקפידו כל יום אחר הצהריים ללמוד תורה שלוש שעות ברציפות. גם בזמן שהם היו בדרכים, הם לא היו מוותרים על קביעת העיתים ללימוד. הם עשו תקיעת כף ביניהם שהראשון שיפטר מן העולם, יבוא לחברו לספר לו מה מתרחש בעולמות העליונים...

יש כאלו שמעניין אותם מה קורה בבריטניה, יש כאלו שמעניין אותם מה המצב של דאע"ש, אבל את נקי הדעת של ירושלים עניין לדעת מה נשמע ברקיע של מעלה... לאחר שאחד מהם נפטר, הוא ירד אל חברו בחלום ואמר לו:

"מה נעשה למעלה, אני לא יכול לספר, כי כל זמן שאתה עדיין בחיים, אתה בכלל לא תבין..."

אבל דבר אחד אני יכול לספר לך: כשהגעתי לבית דין של מעלה, ערכו לי משפט. מצד אחד הגיעו כל מלאכי הזכות

מאור הפרשה

הרב אבשלום חدد (חמדת משה נעם השבת)

השמחה במצווה

אומרים התוספות (ברכות מ): אברהם אבינו המליך את הקב"ה על כל העולם. לפני אברהם אבינו היו שנות תוהו.. אברהם מתחיל שנים של תורה של מלכות ה' דרך המצוות. ואיך זה מתחיל? **אומר המדרש** (בראשית ט): אמר רבי יצחק.. לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם. **לכאורה כל באי העולם ראו בירה דולקת וגם להם הייתה פליאה איך הכל עובד, למה להם לא נגלה הקב"ה?**

אומר הסבא מסלבדקא: אברהם אבינו לא הסתכל בבריאה לבד אלא התעמק בחוכמת הבריאה והכיר את יסוד החסד שבה, שמש נפלאה שמאירה ומטיבה לעולם וכן כל ברואי מעלה.. מתבונן אברהם ומבין שיש מקור לכל החסד הזה.. ממילא היא דולקת בציווי של בעל הבירה והם ששים ושמים לעשות רצון קונם.

אומר הרמב"ם (הלכות עכו"ם): כיוון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל וכיון שהכיר וידע התחיל קורא בקול גדול בכל העולם שיש לו אלוה אחד-המליך את הקב"ה.. 'הכיר וידע' כלומר, דעת היא התחברות שפועלת בתוך ליבו של האדם להיות רצונו ומהותו חפץ רצון הבורא.

אברהם אבינו יסד בעולם את יסוד האמונה, ועיקר מצוות האמונה להאמין שה' הוא האלוהים מקור השפע ולו ראוי לעבוד וזהו כבודו וזוהי מלכותו. מבין אברהם שתכלית המלכת הקב"ה כבעל הבירה היא עשיית מצוותיו כששים ושמים.

אם כן, השמחה בעבודת המצוות היא המלכה של הקב"ה בדרגה הגבוהה ביותר, ואם אברהם

בסיום התוכחה הנוראה אומרת התורה "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל" **אומר רבנו בחיי:** יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצווה מצווה בפני עצמה.. ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצווה כשלא עשאה בשמחה, ולכן צריך שיעשה אדם המצוות בשמחה ובכוונה שלמה. **אומר הרמב"ם** (הלכות לולב): וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו.

כלומר, העדר שמחה אפילו כשיש תורה ומצוות, יכול להביא את עונשי התוכחה הנוראים. גם אם נאמר שחוסר השמחה בעבודת ה' מראה על חוסר רצון לעבוד ועצלות, כביכול חסרון באהבת ה', **בכ"ז האדם עסק במצווה ולא חטא, שיפחיתו משכרו, למה העונשים הנוראים הללו?**

המשנה באבות (ו) **אומרת:** כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו. **אומר המהר"ל** (דרך החיים): ומאחר שהוא יתברך מלך ואם כן כל הנבראים הם לכבודו כי בלא הנבראים לא שייך לומר מלך, מבואר שעיקר תכלית הבריאה היא בשביל מלכותו וכל בריאת הנבראים שנבראו לכבודו הם למעשה הכרה במלכותו. **אומר החזו"א** (או"ח קלח): שלא ניתנו המצוות אלא לצרף את הבריות ולדקדק בצוואותיו יתברך לקבלת מלכותו, וגם לקיים חוכמת התורה הכלולה בכל דיני המצווה ולסוד הפנימיות. כלומר, קיום המצוות הם לתכלית המלכת הקב"ה והשכלת הלב בתורה. **אומרת הגמרא** (ברכות ז): אמר ר' יוחנן משום רשב"י, מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון..

המשך בעמוד 4

המשך בעמוד 2

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל זללה"ה

מאור המנורה

מנורת המאור פרק רפ

בעזיבת החטא I

שאע"פ ששערי תפילה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו. כמו שאומרת הגמרא (ברכות לב:), אמר רבי אלעזר וכו', אע"פ ששערי תפילה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו וכו'. וכמו שאם יחלה הגוף, יקח רפואה שתהיה כנגד חולי הגוף. וכפי ריחוק החולי מקו המישור לצד אחד, יהיה חוזק הרפואה לצד אחר. כן צריך לעשות לרפואת הנפש מחוליה. הנפש אשר תפליג באהבת ממון, ירגיל נפשו בצדקות, ובהסיר התאוה והבצע, ובשמחו בחלקו, בזכרו כי הכל יאבד בבוא המוות פתאום ואולי אפילו בחייו. וגם ירגיל עצמו בהתחבר לחולים, ובהתבונן במתים בליבו, וגם בעמדו בבית הקברות, ויכיר שהיום כאן ומחר בקבר. והנפש אשר תפליג באהבת נשים, רפואתה לעשות הרחקה יתירה. וכפי גודל האהבה, יהי גודל המיאוס. וגם יזכור את מומם והפסדם ומידותיהם הרעות, וכי הם רשת לאדם לאבד גופו ונפשו. וגם הנפש אשר היתה רגילה בגאוה, רפואתה שתחזור להצנע לכת וענוה.

ובעשות לנפש רפואות כאלו מאלו המידות וכיו"ב, צריך להרגיל ברפואה ימים רבים, עד שיחזיר לו כטבע מוטבע. כי כמו שרפואת הגוף לא תסיר החולי ברגע אחד, גם רפואת הנפש לא תסיר חוליה אלא בימים רבים, בהתמיד בדבר, כדי שיהא לו למשמרת. וישקוד על המצווה, עד שתשוב לו כמנהגו. וכן אמר החכם (ספר הישר, שער ז'), מנעורי הייתי עז פנים ולא נכלמתי מעשות כל רע, עד אשר קנאתי בחברי והרגלתי נפשי בענוה, ולא הייתה מליבי כי אם בהכרח ובשבועה. וכאשר שקדתי עליה ימים רבים וראיתי נעילותיה, חשקתי בה, ודבקה נפשי אחריה. וגם הנפש אשר תפליג לבוא במשתאות ולטייל בגנים, רפואתה היא שתחליש תאוותה מן התענוגים, וירבה בדברים המחלישים את התאוה, וימעט מחברת אנשי רשע, וירגיל להתחבר לעניים ולמרודים, ובזה תחלשנה תאוותיו, ויתמיד בדרך טובה וישרה. וכן כל מי שחולה נפשו מצד אחד, ירגיל עצמו מצד האחר, וישוב אל אלוה וירפאהו.

אע"פ שיתחרט האדם על עוונותיו, ויתודה עליהם בדיבור, אם לא יעזבם, דומה למי שטובל ושרץ בידו, שאין הטבילה מועילה לו, עד שישליך את השרץ מידו. כמו שאומרת הגמרא (תענית טז:), ת"ר, אדם שיש בו עבירה, מתוודה עליה. ואם חוזר בה, למה הוא דומה? לאדם שתופס בידו שרץ, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם, לא עלתה לו טבילה. זרקו מידו, עלתה לו טבילה, שנאמר (משל כ"ח, י"ג) ומודה ועוזב ירוחם, וגם נאמר (ישעיה נ"ה, ז') יעזוב רשע דרכו וגו'.

על כן, צריך בעל תשובה, שאם יש און בידו, שיעזבנו. ואם יש בליבו ובמחשבותיו, שיסירנו, ויקבל עליו לבל יוסיף לחטוא. ולזה צריך לקבל על עצמו אלו התנאים: בראשונה, שיגדיל יגון בלבבו על חטאתו אשר חטא אפילו בלב, כדי שלא תהא קל בעיניו מכאן ואילך לחזור בו. וכפי גודל המרירות ועוצם היגון, היא גדולת התשובה ומעלתה והתמדתה, לפי שמורה על טוהר הנפש ועל מרירות ליבו על מה שעבר עליו, ולזה רמוז באמרו (תהלים נ"א, י"ט) לב נשבר ונדכה, אלוהים לא תבזה. ואם חטא בראית העין, יבכה בדמעות עיניו, כמו שנאמר (שם ק"ט, קל"ז) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך. ולפי שהלב והעיניים הם סרסורי החטא, וזהירה תורה (במדבר ט"ו, ל"ט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. שהעין רואה והלב מתאוה, עד שבא לידי מעשה. ואם חטא בתאוות מאכל ומשתה מדברים אסורים או מריבוי עינוגים, ירבה בצומות. ואם חטא בתאוות המשגל, ירבה במספד, לשבר תאוותו וערלת ליבו.

ולכל ארבעה כללים אלו הבאים מהם כל יסודי העבירות, כלל הנביא רפואתם בפסוק אחד, באמרו (יואל ב', י"ב) וגם עתה נאום ה' שובו עדי בכל לבבכם ובצום ובבכי ובמספד. מה שאמר בכל לבבכם, רוצה לומר, להוסיף יגון בליבם על מה שעברו. ובהפיל דמעות עיניהם, שנקרא בכי. ובצום ובמספד, להכניע גופם ולשבר רוחם וחוזק יצרם. ואל יקל בעיני בעל תשובה, הבכי. כי כבר אמרו,

והמצוות, ומהצד השני הגיעו כל מלאכי החבלה של העברות...

ה' ישמור ויציל, אתה תחוש על העצמות שלך את הפסוק של "מי יצדק לפניך"... פחד פחדים!

אבל לפתע יצקו חומת בטון ביני ובין מלאכי החבלה, ויצאה בת קול שאני הולך לגן עדן. זהו, כל הפחד נעלם כלא היה...

אך חשבתי לעצמי "כאן זה עולם האמת?!

לאן נעלמו כל העברות שלי?!"

ושוב יצאה בת קול ואמרה: "החומה הזו נוצרה בזכות שלוש השעות שלמדת רצוף, זה לא נותן למשפט להתדיין הלאה, זו חומת מגן!"

אמר לו אותו נפטר לחברו: "תדע לך שכאן זה לא מעלית, אי אפשר לעלות ולרדת מתי שרוצים..."

כל הסיבה שאני ירדתי לכאן לספר לך את זה, היא בשביל שתדע ותפרסם שרק הרציפות שבלימוד היא שעמדה לי. אם החומה לא הייתה רצופה והיו בה חרכים, סדקים וחורים, כל מלאכי החבלה היו מצליחים להסתנן חזרה למשפט..."

באירופה של לפני מאה שנה כמעט ואי אפשר היה להשיג ארבעת המינים. רק ליחידי סגולה היתה הזכות לקנות אתרוג.

כשהחפץ חיים פתח את זמן אלול בשיבה, הוא אמר דרשת פתיחה של שלוש דקות: "כל אדם רוצה כסף. למה הוא צריך כסף?!"

בשביל לקיים מצוות... הוא רוצה לקנות ארבעת המינים.

מצוות ארבעת המינים זה דאורייתא רק ביום הראשון, ובשאר השבוע זה רק מדרבנן. ועם כל זה הוא ישלם חמישים רובל רק על האתרוג... אבל הירושלמי אומר "כל חפצך לא ישוו בה" - אפילו כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדיבור אחד של תורה!"

אברך אחד אמר לקב"ה: "ריבוננו של עולם, אם אני זוכה בלוטו, אני מבטיח-אני עוזב את הכולל ומתיישב ללמוד כל היום".

מצחיק, אבל עם זאת גם כל כך עצוב...

(אוצר הדרשות)

מאור הבית

מאור המחשבה

הרב סתיו אלמגור

אלול!!! אפילו דגים שבים רועדים...

שגורה בפי כל האמרה הידועה "אלול! אפילו דגים שבים רועדים". וקצת תמוהה לומר זאת... שכן מה כל כך חידוש יש בזה שהדגים שבים רועדים, הרי הם רועדים מפני כל כריש שעובר לידם ובעצם לא חסר להם ממה לרעוד... ומכל מקום, כבר מצאנו לכך פירושים מגוונים.

רוצה אני לתת פירוש נוסף, עפ"י משל השועל והדגים שמשל רבי עקיבא לפפוס (גמ' מסכת ברכות סא:).

אומרת הגמרא, תנו רבנן (שנו חכמים), פעם אחת גזרה מלכות הרשעה (מלכות רומי) שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל למה הדבר דומה. לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? - לא פקח אתה אלא טיפש אתה. ומה במקום חיותנו אנו מתייראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה... אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימך כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה.

בעצם, ר' עקיבא ממשיל את לומדי התורה, הפוקדים את בתי המדרש, לדגים הנמצאים במים, שם מקום חיותם. נמצא, שאפילו אלו שלומדים תורה ומקיימים מצוות בכל מהלך יומם, לכשמגיע אלול, שהוא זמן קרוב ביותר לפני יום הדין (ראש השנה), אפילו הם רועדים!

תעני אמן!

אמן חטופה - שצריך להקפיד על הניקוד הנכון מתחת לאותיות וכן שאין למהר לענות אמן לפני שיסיים המברך.

אמן קטופה - הכוונה שמחסר את קריאת הנו"ן ואינו מוציאה מפיו.

אמן יתומה - יש לענות אמן מיד לאחר סיום הברכה ולא להמתין (שנייה וחצי) מסיום הברכה, שאם עבר זמנה, הרי זוהי אמן יתומה.

מילה אחת בת שלוש אותיות בעלת חשיבות רבה, מילה שיכולה לחרוץ גורלות.

וכמו בסיפור שקרה לפני זמן מה... קבוצת בנות הזמינה אותי להעביר 'ערב הפרשת חלה' עבור רפואה לאשה שבנה עומד להתחתן. אמרו שזה דחוף כי בעוד שבועיים החתונה, והאמא של החתן מורדמת ומונשמת ומצבה לא מבשר טוב, היא נמצאת בין חיים למוות.

כמובן שנעניתי מיד לבקשה ותוך יום ארגנו ערב הפרשת חלה וכללנו בתוכו סעודת אמנים. היה ערב מרגש עם הרבה תפילות, דמעות וברכות וכמובן הרבה 'אמנים'.

יומיים לאחר מכן התבשרתי שהאמא פקחה את עיניה ונושמת בכוחות עצמה. ברוך השם, היא זכתה ללוות את בנה וכלתה לחופה.

אל תפספסי את ההזדמנויות שנתנות לך לענות 'אמן' ובכל כוחך היינו בכוונה גדולה וכשאת רוצה לברך על דבר מה, תחפשי לפני כן מי שיכול לענות אמן ואין לדעת מה שה'אמן' הזה יכול לחולל בשמים.

תברכי בקול (לא בלחש) ותדאגי שיענו אמן ואם שמעת את ברכה, אל תפספסי ותעני אמן ברורה ובקול.

שתזכי לכל הישועות, אמן! כן יהי רצון.

"אָרוֹר מְשֶׁגָה עוֹר בְּדָרְךָ וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן." (דברים כז, יח)

בפרשתנו מפורטות עברות שמי שיעבור עליהם הוא יקולל ועל כל עברה שמזכירים עונה העם אמן.

להבדיל, השומע אדם מישראל מברך - חייב לענות אחריו אמן (שו"ע רטו, ב). ומי שעונה 'אמן' בכוונה, מעלתו גדולה.

אמרו חכמים (שבת קיט:): כל העונה 'אמן' בכל כוחו - פותחים לו שערי גן עדן, שנאמר ישעיהו (כו, ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים".

ביארו שם בגמרא, שהכוונה במילת 'אמן' - 'אל מלך נאמן', היינו שבעניית 'אמן' יש ביטוי של אמונה בהשם. ומי שלמרות החושך וההסתר שבעולם הזה, שומר אמנים להשם ועונה 'אמן' בכל כוחו, הרי שהוא דבק בהשם באמת ופותחים לו שערי גן עדן.

עיקר משמעות עניית 'אמן' בכל כוחו - בכל כוח כוונתו. עוד נאמר כי יש חשיבות גם לענות בקול רם שע"י כך כל כוחותיו שותפים בעניית ה'אמן'. ועוד שהענייה בקול רם מעוררת את הכוונה ומרבה קידוש השם בעולם.

אמרו חז"ל (ברכות נג:): "גדול העונה 'אמן' יותר מן המברך". ואמנם זה שאומר את הברכה זוכה לקבל שכר תחילה, שבזכותו היה אפשר לענות 'אמן'.

יקירתי! כמה ברכות אנחנו שומעות ביום ולא תמיד עונות אמן מסיבה כזו או אחרת.

איזה פספוס! שבעצם עניית האמן היא הכח לקיים את הברכה, היא הכח לפעול ישועות שהרי אמרו שגדול העונה 'אמן' יותר מן המברך, ולכן חשוב לשים לב ולענות אמן ואף להקפיד שתאמר במלואה ובזמנה כמו שמוסבר שיש שלושה סוגי אמן:

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת הצדיק מנגור רבי יצחק בן רבי יצחק גברא

לעילוי נשמת רבנו אור החיים הקדוש חיים בן עטר

להקדשות והנצחות נדרים פלוס

לעילוי נשמת מארי בת רבקה

לעילוי נשמת שלמה בן רחמה

מאור הפרשה המשך מעמוד 1

שיורה כי סבל הטורח והעמל בעבודת השי"ת בשמחה נותן שלמות אל העבודה והיראה. וכשימצא האדם בנפשו המדרגה הזו מן היראה ראוי שיהיה שש ושמח ביראה ההיא לפי שזה יורה על בריאות נפשו ושלמות שכלו.

בשמחה הגשמית בשעת צער או סכנה לא ניתן לשמוח, אבל בשמחה של מצוה יש אפשרות של 'וגילו ברעדה', ששניהם משלימים זה את זה כי תכלית המצוה היא להגיע ליראת ה' שזה פחד, ועם זה לעשות זאת בשמחה. כי כשהגיע האדם לדרגת יראה אמיתית מה' חייב שיגיע לשמחה על פחדו מה' לרום דרגתו.

אם כן, השמחה בקיום המצווה היא עדות נוראה ליראת השמים הגדולה של האדם על גודל החרדה והצער שאחזו בו כשבא לקיים מצוה בדקדוק ושלמות, והשמחה שנבעה מתוך יראתו זו על הקיום בשלמות מוכיחה את "ובמצוותיו חפץ מאוד" ומביאה אותו לאשרי-מאושר.

(קהלת ב) "כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה" הרי שלמות החוכמה והדעת קשור לשמחה. **אומר המאור עיניים (תולדות):** עיקר העבודה האלוהית היא בדעת שנאמר (דה"א כח) "דע את אלוהי אביך ועבדהו" והדעת הוא תענוג שע"י שעובד את ה' יתברך בדעת רחבה מושך לו תענוג בעבודתו מעולם התענוג. והפסוק מסיים "בלב שלם ובנפש חפצה" כי הביטוי האמיתי לדעת הוא בנפש חפצה- שהוא בשמחה המביאה את שלמות הדעת.

תדבאר (פג) אמר דוד המלך אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי.. ואהבתי עלתה על כולנה. שלמות עבודת היראה והשמחה של דוד המלך הביאה לגודל אהבתו לקב"ה. **שבת שלום.**

אבינו בגילוי היסוד הזה הופך עולם מתווה לעולם של תורה, יוצא שמי שלא עובד את ה' בשמחה כביכול מחזיר עולם לתווה, וראוי להיפרע ממנו.

אומר המהר"ל (נתיבות עולם נתיב התורה יח): והמצוה שהוא עבודת השם יתברך ראוי שתהיה בשמחה. כי מעשה המצוה הוא להשלים את האדם.. (רמ"ח מצות כמנין האברים) כי השמחה היא מצד השלימות ואשר יש לו שלימות הוא שמח.. ואז ראוי שתשרה השכינה עליו. **המאור ושמש (וישב) אומר:** איתא במדרש ששכינה ירדה עם יוסף הצדיק למצרים.. כי עשה עצות בנפשו להרחיק מלבו כל העצבות (היה אוכל ושותה ומססלל בשער).. והיה בשמחה תמיד כדי שיהיה יכול לעבוד השי"ת בשמחה..

ואמנם, כתוב בתהלים (ק"ב) "אשרי איש ירא את ה' במצוותיו חפץ מאוד", דהיינו, עשיית המצוות היא יראה ופחד.. **ועוד הגמרא (קידושין) אומרת:** גדול המצווה והעושה. **אומר התוספות:** המצווה ועושה הוא דואג ומצטער יותר פן יעבור. **לכאורה אין כאן שמחה במצוות.. ובכל זאת גדול יותר המצווה ועושה? אומר השוחר טוב (תהלים):** שעשה את המצווה בשמחה, כי שלמות היראה כרוכה בשמחה.

השלימות בעבודת ה' יתברך היא בשמחה ובטוב לבב.. ועיקר עבודת ה' היא היראה (כ' כי אם ליראה") ויראה היא דבר שמחריד הלב ומעציב אותו ואיך אפשר שתהיה עבודת ה' יתברך מושג בעיצבון ושמחה ביחד, הם סותרים אחד את השני?

אומר בעל העיקרים (מאמר שלישי לד): על זה הדבר ראוי שיובן, העמל והיראה והחרדה והרעדה שאדם משיג ביראת השי"ת ראוי שימשך בה שמחה גדולה בהיותו משער גודל מעלת התכלית המושג שהוא ההכנע אל השי"ת והעבודה אליו שזו היא תכלית היראה... וכל זה

מאור ההלכה

מתוך 'קיצור הלכות ומנהגים - הלכות שבת'
המצורף לספר שתילי זיתים הלכות שבת

רסז

דיני התפילה בערב שבת

ו מנהגינו לומר פיוט בר יוחאי. ונהגו לאומרו מעוטף בטלית על ראשון. ויש מבני התורה שסומכים על הכובע וחליפה שלובשים לכבוד התפילה. ואין להטריחם להתעטף בטלית. ויש מי שכתב שגנאי הוא לציבור אם העומד לא יכסה ראשו (מהר"ע בסיס בשו"ת בית העזרי ח"ג סמ"ט). ובתימן וכן במקומות רבים גם בארץ ישראל, נהגו שאין אומרים אותו אלא תלמידי חכמים, שהאיר ה' רוחו עליהם, והוא מארי קבלה. ובזמנינו בכמה מקומות נהגו למכור אמירת פיוט זה, ובכך המעיטו חשיבותו. ויש שהגדילו להמעט חשיבותו, ונותנים לילדים לאמרו. ואפשר ללמד עליהם זכות, דעדיף שיאמרוהו הילדים הטהורים, מאשר יאמרוהו גדולים שאינם מארי קבלה. אבל יש ליתן לילדים ששמעו את מסורת הקריאה והניגון היטב, שהלימוד הטוב ביותר לילדים, הוא השמיעה, ואח"כ הקריאה. אבל אם יקנו להם, כדי שילמדו, מבלי ששמעו היטב את הניקוד והפיסוק, לא ילמדו לעולם. ובימי הקיץ שהיום ארוך, אין להטריח את הציבור לומר את כל בר יוחאי אלא די לומר כמה בתים ראשונים ואח"כ יסיים בבית אחרון, וכן המנהג. וכשחל ר"ח בשבת, מנהג הבלדי לומר פיוט שירו לאל נבוני, אחרי פיוט בר יוחאי. והוא תמורת פיוט שער הרחמים שאומרים בחול לפני תפילת ערבית בליל ראש חודש. ובזה מזכירים לציבור לומר יעלה ויבוא בתפילה. ויש מקהילות השאמי שאומרים הפיוט בשחרית, לפני ברוך שאמר. ויש שאומרים אותו לפני קריאת ס"ת שני, שהוא לפאר את קריאת המפטיר שהוא בקרבן שבת ור"ח, וכן הוא סיום הפיוט באתי וקידשתי וכו' ואלה הגשתי בכורים לה'. ויש מקהילות שרעב שאומרים פיוט ברכי נפשי כמו בר"ח שחל בחול, ומזמור ברכי נפשי. ואף שמוזכר בו פשע ועבירה, מ"מ יש לומר דהוי כטופס ברכות. ויש שאומרים רק ברכי נפשי. ונהרא נהרא ופשטיה, (ז"ר סק"ג):

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

